

فصل دلوونو

(په شپږمو کلونو کې د پښتو شعر څو بېلگې)

راټولوونکی

محمد اسماعيل يون

Ketabton.com

د لوونو فصل

(په شپېتمو کلونو کې د پښتو شعر څو بېلگې)

راتولونکی

محمد اسمعیل یون

بسم الله الرحمن الرحيم

کتاب پېژندنه

د کتاب نوم:	د لوونو فصل
راټولونکی:	محمد اسماعیل یون
خپرندوی:	یون کلتوري یون
چاپشپړ:	۱۰۰۰ ټوکه
لومړۍ چاپ:	۱۳۶۹ ل کال
دویم چاپ:	۱۳۸۷ ل کال
د راټولونکي پرله پسې نومره:	(۳)
د خپرندوی پرله پسې نومره:	(۳)
کمپوزر:	ضیا الرحمن ضیا

ډالۍ

((زلمي هېوادمل)) ته چې پر دې دنيا يې د خپل زلميتوب
خوږې شېبې د پښتو د خدمت لپاره پر منډو رامنډو،
د گردجنو پاڼو پر لټولو او پلټولو، د ناڅرگندو پر
څرگندولو، د چاپخونو د ماشينونو پر گڼ بهار، د بې وقوفانو
د سپېرو او ترخو خبرو پر اورېدلو، پر پليو مزلونو، د نوي
ادبي کښت پر کرلو د ځوانو هيلو پر هڅولو، په وينه د شپو
پر سبا کولو، د دې رنگينې دنيا د عيش او عشرت پر
هېرولو، په بې درده زړونو کې د احساس پر ټوکولو، د
لويانو د حق پر ادا کولو او د پښتو د پيکي گل پر تل ښېرازه
ساتلو تېرې کړې او په بله دنيا خو به يې بې له شکه د دوزخ
شنې او سرې لمبې له ژونده تاوې وي ځکه چې ده پښتو ته
خدمت کړی او پښتو خود ((دوزخ)) ژبه ده.

په درنښت

د قربانۍ پر همداسې لارې مين

يو بل ((يون))

نيوليک

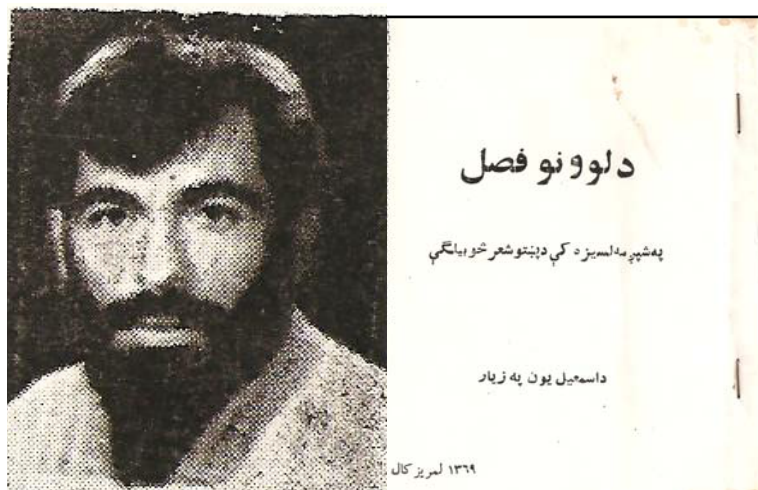
مخ	سرليک	گڻه
۱	د دويم چاپ سريزه	۱
۲	پيلاميه	۲
۱۳	دا کلي مه وړانوي	۳
۱۵	دميلاد شپو	۴
۱۷	دوه پوښتنې	۵
۱۸	غزل	۶
۲۰	دادگناهو خبرې	۷
۲۲	هيله	۸
۲۳	دقبر عذاب	۹
۲۵	رښتيني انځور	۱۰
۲۶	گل سپرلي	۱۱
۲۸	ژوندي يادونه	۱۲
۳۱	دميني يادگار	۱۳
۳۲	د اوبو رنگ	۱۴
۳۴	دميني اور	۱۵
۳۵	سپښتې	۱۶
۳۶	دپرون سندري	۱۷
۳۷	ايت	۱۸
۳۹	جکړ	۱۹
۴۰	زما برخه	۲۰

۴۱	وروستی سلگی	۲۱
۴۳	دزنگ پتري	۲۲
۴۴	دمورليک ته	۲۳
۴۶	د پېړۍ گاليله	۲۴
۴۸	غوټه ونه	۲۵
۵۰	غزل	۲۶
۵۱	د زهرو پيالې	۲۷
۵۲	دنظر باران	۲۸
۵۳	د تيغونو لو	۲۹
۵۵	د حجرو شهادت	۳۰
۵۶	اوبښکې	۳۱
۵۸	غزل	۳۲
۵۹	غزل	۳۳
۶۰	درنا نبالگي	۳۴
۶۲	ژوبل دردونه	۳۵
۶۴	دنوروږي	۳۶
۶۶	د ځنگل جنازه	۳۷
۶۷	پردی ساقی	۳۸
۶۸	دمحبت گلونه	۳۹
۷۰	د حقيقت ډولۍ	۴۰
۷۲	غزل	۴۱
۷۳	مخه ښه	۴۲
۷۶	د محمد اسمعيل يون لنډه پېژندنه	۴۳

د دویم چاپ سریزه

پر ۱۳۶۹ل کال زه د کابل پوهنتون د ژبو او ادبیاتو پوهنځي د درېیم ټولگي محصل وم. دا وخت مې په ((شخصي لگښت د کتاب چاپ)) یو کونښ او یو خوځون پیل کړی و او هڅه مې کوله یو شمېر هغه افغانان، چې له اقتصادي پلوه یې روزگار ښه و، دې ته وهڅوم چې په خپل لگښت علمي او هنري کتابونه چاپ کړي او په دې ډول د هېواد د فرهنګ په وده کې برخه واخلي. زموږ لومړۍ هڅه په دې برخه کې بریالۍ شوه او د خپل ټولګیوال (پښتون بهرامزي) په مالي لگښت مې ((نیمګړي ارمانونه)) اثر چاپ کړ. دا کار ددې سبب شو، زما نور ټولګیوال چې تر پښتون بهرامزي یې اقتصاد پیاوړی و،

دې ته وهڅېږي، چې هغوی هم د اشارو د چاپ او نور فرهنگي چارو لپاره پانگه بېله کړي. په دې کې زما یو بل ټولگيوال (حاجي خان محمد) چې یوې ډېرې درنې پښتنې کورنۍ ته منسوب و، د یو بل اثر د چاپ ژمنه وکړه، دا اثر ((د لوونو فصل)) و، چې ما د همدې ۱۳۲۹ل کال په بهیر کې ترتیب کړی و. دا اثر اصلاً په شپېتمو کلونو کې د پښتو د څو نوموتو

شاعرانو د کلام ځینې بېلگې دي، یا غورچاڼ دی چې اکثره د همدې لسيزې د حالاتو انځورنه کوي او هغه وخت زما هدف او پلان دا و چې موږ بايد د هرې لسيزې په پای کې د خپل ادب د بېلابېلو صنفونو منتخبات ترتیب کړو او دې سره به موږ ته په ډاگه شي، چې موږ له یوې لسيزې بلې ته په فرهنگي ډگر کې

خومره پرمختګ کوو. د شعرونو دا غورچاڼې مې د همدې مقصد لپاره ترتیب کړې و، غوښتل مې د لنډو کیسویو منتخب هم ترتیب کړم، خو بریالی نه شوم. دې اثر ته مې هغه وخت ځکه د ((لوونو فصل)) نوم ورکړ، چې پر هغه وخت په افغانستان کې د سرو نو لو ګډو او موږ هیله لرله، چې د انساني سرو نو د لو دا لړۍ باید بلې لسیزې ته وانه وړي او زړه کې مې ګرځېدله چې که بله لسیزه کې زموږ هېواد آرام و او ما د بلې لسیزې د شعرونو غورچاڼې چاپوه، نو بیا به پرې د ((ګلونو فصل)) نوم کېږد، خو په خواشینۍ سره باید ووايم چې د ((لوونو فصل)) د شعري جونګ تر چاپ وروسته دادی نږدې دوه لسیزې تېرېږي، خو په افغانستان کې د سرو نو لو همغسې روان دی. په دې تېرو دوو لسیزو کې زه بیا هم د دې جوګه نه شوم، چې د پښتو شعراو یا هم لنډې کیسې منتخبات چاپ او بیا له تېر سره پرتله کړم. خو اوس چې زه د خپل تېر کړي فرهنگي کار پر بیا راټولېدو او بیا کتنه بوخت یم، نو ددې اثربیا چاپ او د انټرنټ خپوته د هغه خوندي کول راته هم ضروري ښکاره شول. که چېرې زموږ نور ځوان فرهنگیان په هره لسیزه کې د خپل شعر منتخبات ترتیبوي، نو دا اثر ورته د هغه وخت د استوګن ادبي بهیر د یوه لس کلن شعري واټن څو غوره بېلګې په لاس ورکولای شي. دا چې دا کتاب هغه وخت

زما د يوه گران ټولگيوال حاجي خان محمد په مالي لگښت، د خوشال فرهنگي ټولنې د لومړني چاپي اثر په توگه ټولنې ته وړاندې شوی و، نو دلته لازمه بولم چې له گران حاجي خان محمد او همدارنگه خوشال فرهنگي ټولنې څخه ډېره مننه وکړم، چې دا اثر يې همغه وخت د چاپ له لارې خوندي کړ. د يادونې وړ بولم چې حاجي خان محمد او خوشال فرهنگي ټولنې بيا تر دې وروسته ډېر نور فرهنگي خدمتونه هم ترسره کړي، چې پر خپل ځای يې بايد يادونه او مننه ترې وشي.

زه په داسې حال کې چې اوس د خپلو اثارو د خوندي کولو پر کار بوخت یم، له نورو لیکوالو هم هیله کوم، چې خپل هغه اثار چې پر دویم ځلي او یا خو ځلي چاپ ارزي، بیا راټول او چاپ کړي او که چېرې چاپوي يې هم نه، نو د کمپیوټر او انټرنټ حافظې ته دې وسپاري، چې د مرگ له دايمي خطر څخه وژغورل شي، فرهنگي شتمني د ټول ملت مشترکه پانگه ده او موږ ټول يې د خوندي کولو مسوليت لرو. د همدې هیلې په هیله چې زموږ فرهنگي شتمني د هر ډول ناتارونو له خطرونو او گواښونو خوندي وي، خپله دا سریزه رالښووم، دا هم تاسې او دا هم په شپېتمو کلونو کې ((د لوونو فصل))، خدای دې وکړي زموږ په هېواد کې نور د سروونو دا لوونه بند شي، په همدې هیله.

خه لو دی د گلاب گلاب سرونو په وطن کې
یو اور خو خدايه بل کړې د لوگرو په وزرونو

په درنښت
پوهندوی محمد اسمعیل یون
کابل- افغانستان
۱۳۸۷ ل کال- د سلواغې ۲مه

پیلامه

د سقراط په باب دا خبره ویل شوې چې: ((هغه شعر له جنون سره یو شی باله)) ددغې خبرې تفسیر په لېونتوب سره نه کېږي، بلکې دا خبره کولای شو چې د یوه بل ادیبوه او شاعر (ملیتون) په یوې جملې سره تفسیر کړو هغه وایي: ((خوک چې غواړي شعر ووايي باید په خپله مجسم شعر وي)). ځکه نو شعر ویل څه اسانه خبره نه ده، هر خوک چې غواړي په ځان د شاعر نوم کېږدي، تر هر څه دمخه باید هغه د شعر ویلو شعور ولري، د هغه ذهن باید ددې توان ولري، چې ژوند، ښکلا او اړیکې د خپل ذهن د ازمېښتونو او تجربو په مرسته د شعور او تحت الشعور په دنیا کې وویښي څو یې هنري انځور زموږ د احساساتو پر ارامه حالت غوغا راگډه کړي. د یوه ښه شعر، انطباعي رمز په همدغه ټکي کې پروت دی. په پښتو ژبه او پښتني ټولنه کې هم شعر او شاعري ددغه قوم له اند او ژوند، هنر او ښکلا سره تلپاتې ملگری دی، چې تراوسه یې خورا زیاته وده کړې ده، د پښتو شاعري د اوسنۍ پیاوړتیا یو دلیل دادی چې دغه شاعري لکه د نورو شرقي ملتونو د شاعرۍ په

شان داسې کلاسیکه زېرمه لري چې شاعري يې د تاريخ په هر
 خرڅ کې له هغې څخه په کمې او کيڼې لحاظ فيض او برکت
 موندلی شي. حمید ماشو خپل نن سبا نه يوازې د پښتو او
 پښتني شاعرۍ بلبل يادېږي، بلکې د خپل کمال په سبب يې په
 ټوله سيمه او نړۍ کې د شعري بهير رښتيني کاروانيان پېژني
 او نن يې هم دده شعر دده موشگافي ته دده په خپله وينا د
 حيرت گوته په غاښ نيولې ده. حمید په رښتيا هم د شعر نعمت
 يانې هغه تلپاتې لوربڼه د پښتنو په برخه کړې، چې په هغې
 سره د پښتني او انساني اند او ژوند ټول اتموسفير
 تسخيرولای شي. د هغه شعر زموږ د شعر او زموږ د شاعر
 لپاره هغه مثال دی، چې د هغه په مرسته د انسان د ضمير په
 ائينه کې هم اوښکې ليدلای شو، هم شبنم او هم خنداوې. ځکه:

د غفلت په خوب ویده خلق يې ناوري

که ((حمید)) نارې وهي لکه جرس

دېوان (۱۳۲) مخ

په همدې ډول د رحمان بابا د شعر فياض سمندر د ژوند د
 حقيقت او انساني معرفت په حقانيت کې يو بل ډول احساس
 او کيف لري چې بې بڼه او بده پر زړونو او فکرونو اغېزه کوي
 او د تسليمۍ غاړه يې د شعر هنگامې ته ږدي:

بیا دې مخ دی جار وتلی څه بلا شوه
دا بلا له کومه لوری راپیدا شوه
دا زما په یار کې مهر و فانه شته
که دنیا واړه بې مهره بې وفا شوه.

د رحمان بابا دېوان (۱۷۰) مخ

هو:

له مقدمې راتېرېږو او د ((لوونو فصل)) د کروندو پر
درمندونو باندې وراوړو. زموږ د اوسني نسل په اند وژوند
کې دغه فصل داسې فصل دی، چې په عام ډول زموږ د ملت د
اوسني عصر حماسه جوړوي، هو حماسه د لوونو حماسه، د
درمندونو حماسه، د وینو حماسه او د غربت حماسه، دا دغه
اثر د شعر تگلاره ده او په عمومي لحاظ پر همدې واټن روان
انځوریز کاروان دی. په دغه اثر کې د اوسني پښتو ((شعر)) د
منشور ټول هغه اړخونه چې د انعکاس قابلیت لري او له یوې
رنایي سرچینه اخلي، په ډاگه کېږي، دغه شعري اثر که موږ د
یوه منشور په توګه خپلې مخې ته کېږدو، کېدی شي د هرې
ضلعې او هر اړخ په ترڅ کې بېلابېل خصوصیتونه مطالعه
کړای شو، په دغه ښکلا ییز انځور کې د اوسني شعر ځینې ډېر
مهم او د پاملرنې خصوصیتونه لیدلای شو:

په اوسني شعر کې د پخواني شعر خلاف د یوه انځور مسئله
هېڅکله نه ده طرحه، په پخواني شعر کې ډېر ځله داسې عنعنه

وه چې يو شعر بايد يو انځور په گوته کړای شي، معمولاً په پخوانيو ډېرو بنسټيزو شعرونو کې له دغه چال چلند څخه کار اخيستل شوی، مگر د اوسني شعر په ترڅ کې دا خبره ډېره نادره کار گڼل کېږي. ځکه اوسنی شعر د انځور شعر دی، کېدی شي په يوه شعر کې د انځورونو امېلونه ووينو او کېدی شي د اوسني شاعر په لسو شعرونو کې د پخوانو ډېوانونو په اندازه انځورونه ومومو، تر ډېره حده دا خبره د دغې مجموعې د شعرونو په برخه کې هم صدق کوي، رايي دلته يو څو بېلگې په لنډيز سره لولو:

اشناد موسېدلو حق له موږ نه دی اخيستی
د خپل او د پردې پر موږ د غم مهرباني ده
زما په وړان مالت وړانې جونگرې وړان وطن کې
د مرگ او د سرو وينو دم په دم مهرباني ده

د زړه د پرهرونو د ټکور اميد يې نه شته
چې نن په رقيبانو د مرهم مهرباني ده.

که چېرې خبرې ته لږ دقيق شو، نو دې نتيجې ته رسېږو، چې زموږ اوسنی ((شعر)) په تېره بيا د هغه ځوانه برخه لږ دقيقې

تشریح او خپرنې ته اړتیا لري، ځکه دغه انځوريزې غوتې
 تراوسه هم زموږ په قلمونو او زموږ په وحشت ځپلو ارادو نه
 پرانیستل کېږي، همدا وجه ده چې په پورتنیو دریو بیتو کې
 یو د ((مهرباني)) انځور داسې پېچلې پدیده ده چې دغه
 شعر په ترڅ کې په څو اړخونو سره کارېدلې ده او هر ځای خپل
 خپل انځور ښیي، چې یو اړخ له بل اړخ سره یوړنګي نه لري. په
 همدغو دریو بیتونو کې هره برخه یو ځانګړی او اوچت انځور
 موږ ته رابښیي په داسې حال کې چې پخوانی شعر او شاعري
 په دې اندازه انځوریزه نه وه، دا هم دغه اثر څو نورې بېلګې:

جېلوانه!

دا لمدي لښتې مې په ملا باندې په پام ورو
 چې دا مې نوي د اختر کالي دي څیرې به شي
 ماني د باورونو مې تالا ځکه نن ښکاري
 ملګري د یوې لارې یو ارمان معامله ګردي
 لیلکه د ښایست د سوداګرو سره لاره
 زموږ په زمانه کې مجنونان معامله ګردي.

مخکې مو هم اشاره وکړه چې زموږ د ځوان نسل شاعري
 زموږ د عصر حماسه ده، هغه حماسه چې زموږ په ټوله شاعري

کې يې د شکل او محتوا په لحاظ ساری ډېر لږ لیدل کېږي،
ځکه زموږ دغه حماسه زموږ د مظلوم ولس، زموږ د شهید
ولس، زموږ مهاجر ولس او زموږ د بریمن ولس د دغه عصر د
ژوند هغه څه له ځانه سره لري، چې د مظلوم، شهید او مهاجر
ولس د شاعر د زړه او فکر په ژورو کې حلاجي شوی، انځور
شوی او شعر شوی دی. هو هغه څه چې د وینو په زړه کې یې
یوازې حساسې سترګې ویني، هغه څه چې د غم د اوبښکو د
سمندرونو او سپلا بونو تر غرونو هغه خوا یې یوازې همدغه
ځوان شعر او شاعر ویلي، دغه څه په دغه اثر کې لیدلای او
لوستلای شو.

دا کلی مه وړانوی،

ګورئ چې هلته ددې تورې تروږمۍ له غېږې

ساره زګېروي جګېږي

سوزمن او ازراځي

او امیدواري میندې

د انتظار د بڼې د سرو ګلونو لارې څاري

دا کلی مه وړانوی!

دا کلی مه وړانوی! (څاڅکی، څاڅکی ۲۳ مخ)

په هر صورت! ددغې مجموعې د شاعرانو پروړاندې يو مهم
مسئوليت هم شته، هغه دا چې: دغه كيفيت چې په دغو
اشعارو كې او ددغو شاعرانو په نورو شعرونو كې ليدل
كېږي، بايد نور هم لوړ كړاى شي او خپلې شاعرۍ ته بايد نوره
هم ښكلا او ځلا د تلپاتې ډالۍ په توگه ورپه برخه كړي، نن
سبا يو شمېر شاعران زموږ په افغاني ادبي بهير (پښتو او
دري) كې داسې هم شته چې بې وخته په وچ غرور څنگه په پچه
سپاره شوي، نو بيا يې د كشمير د ليدو او فتحې نارې بې له
دې چې د زمان پروړاندې امتحان وركړي پورته كړي دي، په
دې هيله چې زموږ ځوان شاعر زمان او زماني ازموينه په خپله
ايجادي برخه كې له ياده ونه باسي.

په درنښت

پوهنمل خالق رشيد

د كابل پوهنتون د فرهنگي شورا رئيس

اسحق ننگيال

دا کلي مه وړانوئ

دا کلي مه وړانوئ !

دا کلي مه وړانوئ !

گورئ چې هلته د شنو ولو د شنو سيورو لاندې

گورئ د شنې ويالې تر څنگه د جلگو د پاسه

يو کوچنی پروت دی

يو کوچنی ویده دی

او د وړې لويټې لاندې

په خوب وړو سترگو

د ناز په غېږه کې کوچني شينکي خوبونه وينی

دا کلي مه وړانوئ !

دا کلي مه وړانوئ !

گورئ چې هلته لکه زرکې زموږ د کلي نجونې

گورئ چې هلته د بامو پر سر نورسې پېغلې

کتار کتار
د لمر تر وړانگو خپل پیکي جوړوي
او په مینو ژبو
د پېغلتوب غوږ کې د ځوان هوس سندرې بولي
دا کلی مه وړانوی!

دا کلی مه وړانوی!
گورئ چې هلته له هغو سپېرو کوډلو څنې
گورئ چې هلته ددې تورې تروږمۍ له غېږې
ساره زگېروي جگېږي
سوزمن او ازراځي
او امید واري میندې
د انتظار د بڼې د سرو گلونو لارې څاري
دا کلی مه وړانوی!
دا کلی مه وړانوی! ^(۱)

^(۱) څاڅکي څاڅکي، د لیکوالو ټولنه، ۱۳۲۸ ل کال، ۲۲-۳۲ مخونه.

اسحق ننگيال

د ميلاد په شپو کې

ای! ددې شنه اسمان په غېږه کې خوب وږې سپوږمۍ!
ای! په دې شپو کې د پردېسود سفر دیوې!
ای! د گلونو او د پېغلو، پېغلو وینو پرې!
ته راته گورې؟
ته راته گورې چې د کریکو او تیارو نښه شوم؟
او د سارپه ژمي خوني او گنهکار ابلیس
زما د گلابو او نرگسو باغ کې اوږو کاره!
ته راته گورې؟
ته راته گورې چې محل مې له کارغانو ډک شو؟

او په وياڼو کې د هيليو بچي وسوزېدل!
او زموږ د کلي ميندې
د ميلاد شپو کې (بې لاسو او پښو بچيان زېږوي)؟!
ته راته گوري؟

ته راته گوري چې مې ټول کلی چاره چاره دی؟
خلک په نوکو او برچو د يو بل سترگې باسي!
او د مالت نجونې
په خپلو تورو تورو څڼو کې ځوزان ټک وهي؟
آه

آه نازولې سپوږمۍ!
آه د رڼا مورې!^(۱)

^(۱) څاڅکي څاڅکي، د ليکوالو ټولنه، ۱۳۲۸ل کال، ۹۲-۹۳ مخونه.

افضل ټکور

دوه پوښتنې

مور تپوس راځنې وکړو
کوم څيزونه دې خوښېږي؟
ما ځواب کې ورته ووي:
درې څيزونه مې خوښېږي
چې دي:
ژوند، مينه او حسن
هغې بيا پوښتنه وکړه
کوم څيزونه دې بدايسي؟
ما ځواب کې ورته ووي:
درې څيزونه مې بدايسي
چې دي:
مرگ، وينه او ظلم،^(۱)

^(۱) ژوندون مجله ۱۳۲۸ ل کال، ۲-۲ ګڼه، ۴۲ مخ.

افضل ټکور

غزل

په موره بدنصیبو د تورتم مهرباني ده
د یار د تورو زلفو پېچو خم مهرباني ده

دا موره جل وهلي یې د گوت په تمه مړه شو
په غیرو غمازانو د صنم مهرباني ده

یارانو د دار لوبه خولا نه ده ختمه شوې
چې نه مړو دا په موره د ستم مهرباني ده

دا اوبنګې مې د سترگو څه کیلې څه اسوېلي شي
د وخت راباندې دا په هر قدم مهرباني ده

اشناد موسېدلو حق له موږ نه دی اخیستی
د خپل او د پردې پر موږ د غم مهرباني ده

زما په وړان مالت وړانې جونگړې وړان وطن کې
د مرگ او د سرو وینو دم په دم مهرباني ده

د زړه د پرهرونو د ټکور امید یې نه شته
چې نن په رقیبانو د مرهم مهرباني ده.^(۱)

^(۱) له (پرهرونه او ټکورونه) شعري مجموعې څخه.

احمد تکل

داد گناهو خیری

ویې مروړه یو یې سه
داد گناهو خیری
چا به له پیالو سره غمونه اړولي وي
چا به د نیمړسې گناهکاری له تترنه شراب خښلي وي
داد بېخودیو استفراق در سره ومینځه
اوه خپې،
اوه گامه پسي پورته کړه
پرې مینځه...!
دغه د صادقو جنگیالیو د عورتو د لامبو خیری
وروسته د گناه له یوې تورې شپې

ويې مروړه يويې سه
دې قمارخانونه د سگريو پاتې شوي کاغذونه
دا غليظ لوگي
او ه شپې
او ه گامه پسې پورته کړه
رون او پاکيزه کړه د پايتخت گوگل
له چل و قسمونو نه
له شک او گمانونو نه.

۹/۳/۱۳۲۹

احمد تکل

هيله

جېلوانه !

دا المدي لېستې مې په ملا باندې په پام اوږوه

چې دا مې نوي د اختر کالي دي...

خيري به شي^(۱)

۱/۳/۱۳۶۹

^(۱) احمد تکل، قلم جريده، ۱۳۶۹ ال کال، ۲ ګڼه.

ابراهيم شينواری

د قبر عذاب

ماته ملا ويل: (عيسى د خدای رسول يوه ورځ
له هديرې دوه مړي،
بيا راژوندي کړل او پوښتنه يې د حال ترې وکړه
نو پر هېزگاره مړي
چې يې له مرگ نه څو پېړۍ تېرېدې
ويل: (په ما عمر شو تېر لکه يوه خوله خندا او يا خپه د نسيم.)
خو گنهکار مړي چې درې ورځې يې شوې وې لا
له دې نړۍ نه د تلو
ويل چې دومره ځورولی يم ((د قبر عذاب))

چې د پېړيو شمېر يې،
نه شم شمېری ټول عمر
موږ ته چې اوس د نړۍ ارته او پراخه سينه
شوله د گور په شاني
او دا اوچت بې انتها زمردین اسمان چت
مو شوه تخته د لحد ،
موږ چې د ژوند په نړۍ مړه شو د تياروله لاسه
او دوه اړخيز فشار د گورد د پوالونو په شان
موږه زبېښي په منځ کې
او زموږ خوگرۍ ژوندون چې شو (د قبر عذاب)
نو دا په کومه گناه؟
موږ خويوازي ژوند کې مينه کړې
او بېگناه يو او سپېدلي خپلواک!^(۱)

^(۱) اخبار هفته، ۱۳۲۸ کال، ۲۳ کښه، ۱۴ مخ.

ابراهیم شینواری

رښتینۍ انځور

هر څومره چې توري، توري لري
د غره خواوشا راتولي شي
ما د ځلېدونکي لمر شوخو پلوشو لاندې،
هغه وخت چې شين اسمان خندل ماته،
تولي د غره ونې بېلې، بېلې بڼې ليدلې دي
هلته ما په نښه کړې
چې، تور نښتريې زلفې وې،
سيند يې د اوبو پر مخ روان و په مستۍ او عشق
شنه بوټي خالونه وو د غرونو، ځلېدل ښکلي
نه وځي له مغزه نه مې،
هماغه رښتيانۍ انځور
او، څرنگه چې دي،
زه يې هماغه ډول پېژنم !!^(۱)

۳۰/۲/۱۳۲۷

(۱) پلورنه جريدو، ۱۳۲۹ کال، ۲۲مه

اسد الله اسد

گل سپرلی

شونډې دې نشې نشې زلفې دې دامونه کړه
تېر لکه وړمه په ما دا سپېره وختونه کړه

تاو دې له بڼو نه شم وله دا تېره غشي
مخکې د زرگي زما رنگ په رنگ گلونه کړه

تورو گورو وربخو کې مخ د ستورو نه گورم
جار دې شم وړې سلگۍ پورته مې غږونه کړه

غواړه چې شېبه شېبه ستا د هريو گل رڼا
دې تيارو گوټونو ته بل د زړه داغونه کړه

ای د زمانې د لاس گل سپر لیه دا وایم
دا سپره اغزي گلان کاني مې لعلونه کړه

مرگ به په ما واړوي خاورې د ډېرو په څېر
ژوند يې د اسد خوبيا دوه سترگې جامونه کړه.^(۱)

(۱) ژوندون مجله، ۱۳۳۷ ل کال، لړمې کڼه، ۲۵ مخ

باقي بريال

ژوندي يادونه

د شېبو مياشتو کلونو
پاتې شوی یو انځور دی
لایې اوس د زړه په سترگو
په تیارو کې ننداره کړم
هله
دنگ دنگ چنارونه
پورته شوې هسکه غاړه
د گلابو جوړه هسې
پټه خوله په برم ولاړ دي
او

د دوبي په ماښام کې
د اسمان سپين مخې پېغله
د ختيځ د غره له شانه
را اوچته په نڅرو شوه
د کلا له دېوالونو
د چنار له هسکو څو کو
دا هغې ته، هغه دې ته
څه بې واره په کتو شوه
د ماښام تياره خوره وه
هلته ستوري په ځلا وو
دلته بل وو مشالونه
زه د شنو ونو د لاندې
د اوبو غاړې ته ناست وم
د مرغانو او ازونو د ماښام چوپتيا
کړه ماته
او
وېر موله هره لوري
ژوند بښونکې سارا وړله
زما خو، ستومانه سترگې
لو بېدلې ښور بدلې

د سپوږمۍ په پلوشو کې
ګوندې دلته یې یادونه
راتازه شي د لیدلو
د هغې سپوږمۍ د وړانګو
چې یې اوس به ننداره کړې
دا سپوږمۍ او چنارونه!^(۱)

(۱) ژوندون مجله، ۱۳۳۷ ل کال، ۴۴، ۸۰ مخ

دوکتور حفیظ اللہ خورلن

د مینې یادگار

نه راته نوم او نه نښان پاتې شو
يادگار د مینې لوند گرېوان پاتې شو

چې په بڼېرو دې ځوانيمرگ نه شومه
سخت مې په زړه دغه ارمان پاتې شو
څومره شتمن دې لېونیان د مینې
قيس نه ميراث لوی بيا بان پاتې شو
څه بېکسي شوله راپېښه خدایه
زړه هم کوڅه کې د جانان پاتې شو

ستاد غمزو او اشارو لاسه
نه راته دين او نه ايمان پاتې شو.^(۱)

(۱) نثري او سبباني، ۲۳-۲۵ مخونه.

کاوون توپانی

د اوبو رنگ

زه چې کوچنی وم، د اوبو په مانا نه پوهېدم
کله مې سترگو اوبه سپینې،
کله ژېړې
کله شنې لیدلې،
او همېشه به مې له ځانه پوښتل
چې اوبه څه رنگ لري؟
خو یوه ورځ
په ښوونځي کې
د کیمیا ښوونکي
زمونږ ټولګي کې په تخته ولیکل:

چې: (له دوه او اواج) له جمعې نه اوبه جوړېږي
او اوبه،
رنگ نه لري،
خو په هر لوبښي کې چې واچول شي
د هغه رنگ اخلي؛
او اوس
له ډېرو کلو وروسته
لټومه
د کيميا ښوونکي
چې ترېنه وپوښتمه:
تا خو ويل چې اوبه رنگ نه لري،
زموږ د کلي
د ويالې
اوبه نو ولې
سرې
دي؟؟^(۱)

(۱) وروستۍ ټکۍ: ۱۳۳۷ ل کال د ليکوالو انجمن، ۳۹-۳۷ مخونه

د مینې اور

لگېدلی مې په زړه د مینې اوردی
سوزېدلی مې د ځوانو هیلو کوردی
ټوله شپه د تورو سترگو تصور کړم
رانه ورک مې د نمجنو سترگو توردی
د څمار دود مې جگړې له لیمونه
ساقې گوره بیا مې خم درباندي پوردی
په لمن کې ټولوم د تومت کاني
خدايه دا څرنگه مینه، څه پېغوردی
حوادث به يې هېڅکله غلي نه کړي
چې په سر کې مې د چا د مینې شوردی
په توبو مې پښې کېښودې زاهده
بیا مې عزم د مغروراشنا په لوردی.^(۱)

(۱) د تیرو په ذهن کې، ۱۳۳۳ ل. کال، ۱۳۳۶ ل. ۸۹ مخ

لعل پاچا

سپښتې

دلته د هغې کوڅې گوټ ته گورئ
يو دوه جوار گره ناست دي
او په تېرو، تېرونو کانو باندې، زموږ د تن غوښې کړي بېلې ځانته
نشه او مست مو دي د زړه په وينو
له خندا شنه دي او د سترگو په کونجو کې، سره گوري خاندي
لاس کې نيولي دي زموږ د تن هډوکو سپښتې
او پرې کوي زموږ د يار په لمسه
د سپښتو، سپښتو لوبه
يو بل ته گوري سره
په مينه، مينه باندې
لو به روانه ده لا.^(۱)

(۱) درفش جوانان، ۱۳۳۹ ل کال، ۱۴۴۰ شم.

لعل پاچا

د پرون سندرې

اشنا زما زړگۍ خو د پرون سندرې وايي
دې نن ته پر سگړو ټوډ ازمون سندرې وايي

مرگيه کډه وکړه نور زموږ له دې مالته
چې دلته تاندي لښتې د ژوندون سندرې وايي
د مينې په وطن کې د مجنون پادشاهي گوره
لاسونه يې تک سره دي د قانون سندرې وايي
راځي به دې تورتمه د لمن څيرې کېدو ته
په لار کې د منزل مو سباوون سندرې وايي
يه وخته څه دې وکړه د بڼايست بڼې کې زموږه
چې دلته هريو گل نن د جنون سندرې وايي

زړگيه گيله مه کړه له پردو ځنې ته هسې
نن دلته د پښتو مرگ ته پښتون سندرې وايي.

ممتاز ارمان

ايت

منم

غاتولو

د ازغولو د پلوسو الماسي څوکې د لمر په وړانگو وسپړلې

او د نړۍ د هسکې څوکې

په هک، څک بام يې جندې د سپرلي ودرولې

خولا سپورمۍ

د شپې له تيو د ناز شونډې ايسته کړې نه وې

چې د کارغانو دوزخي وزرې وپرکېدې

او دخزان سرې سيلۍ د سهيل لوري ته راوبهېدې
نو ځكه،
دلته د رېډيو او شينليو په دې شنه لمن كې
د ماركنډو او خرېږو واكمني
له توتكيو او له زايونو نه د ژوند په بدل
غواړي وزرې
او د وينو پانې پانې گلان.^(۱)

۷/۲/۱۳۲۹

جگر

خپلو ورته څملاوه پردو په وينو ولاړه
پت خود پښتو مې پښتنو مې پښتنو په وينو ولاړه
دغه کوربنو خود نغريو سوي وڅښل
خدا يېو چې ملگرو! مېلمنو په وينو ولاړه
څيرې لېونو خو هر چا خپل، خپل گربوانونه کړه
دا مالت ښاغلو او درنو، په وينو ولاړه
جوړد غم جگر و د چا نوکې د چا کوکې وې
هم تنکو گلونو هم ازغو په وينو ولاړه
لور و د لوگري په زړه ننوت بيا وواته
يو ځلې گناه او بيا توبو په وينو ولاړه
څه پوښتې پامير نه چې لمن دې ولې څيرې ده
يو ځلې لېوانو او بيا سپو په وينو ولاړه.

۴/۴/۱۳۶۹

کابل

ملوک رغون

زما برخه

چې يې زموږ د مينې ساه واخيسته
ځانته سودا يې د گناه واخيسته
چا ورته دومره هم ونه ويلې
چې دې رضا زموږ له چا واخيسته
زړه خوږې مينې مې د يار له کتو
خپلو دردونو له دوا واخيسته
نکاح په پټه، پټ په پټه وشوه
لکه چې بله دې ملا واخيسته
رقيب ياره! ددې زړه ((رڼا)) مې
تال له سينې ولې په غلا واخيسته
کله چې زموږ د جدایۍ ناره شوه
ما مې له يار ځنې دعا واخيسته
د خوشالۍ او غم د وېش په ورځې
ماله تقدیر ټوله ژړا واخيسته

ملوک رغون

وروستی سلگی

په تیاره تیاره مابنډام کې
د زړې کوټې په ګوټ کې

د شلېدلي کټ په خوا کې
د سړې چرګۍ په غاړه
د ناروغې بوډۍ سرتو
نیمه سوي غونډې شمه
پټه خوله په چغو چغو
غلي غلي شان ژړېږي
کله یو خوا کله بل خوا
شي کرې وږه له غمه
کله لپې لپې اوښکې
خخوي په ځان له بره
کله خرخر او از وکړي

پتنگان په ځان ستي کړي
کله غلی شي غوږ کېږدي
د بوډی پوښتنه وکړي
خو ناروغه بوډی هلته
ځنګدن کوي مړه کېږي

شمعه هم د بوډی خوا کې
په ژړا ژړا سوزېږي

۸/۱۱/۱۳۲۸

نظیف الله تکل

د زنگ پتري

((سپرلیه راشه)) په دې ګلو راشه
په شنو غنډلو په بمبلو راشه
زموږ د باغ په ونو
د کشمالو په څوکو
لا خو توپان د ژمي
لا خو خمارد ورپځو
د توري شپې له زړه نه
بیمار، بیمار پیاخېږي
د سرو غوتو په شونډو
د لمر شغلو ته مخکې
پتري د زنگ وهی.

۸/۴/۱۳۶۹

کابل، خیرخانه

علي گل پيوند

د مور ليک ته

ليک مې د مور نه دی زده
چاته بې ويلې وي
چاته بې زاري کړي
چې راشه زما گران زوی ته
ولیکه!
زه روغه یم ته څنگه یې!
یاد خوبه دې وي!
چې شنه پانه
زموږ د کور له ونې
په زوره چا شکولې وه

ژړل به دې
تاتی-تاتی دې ډېر وکړه
ویده شولې
نو ګرانه مینه ګر کی مې
راولیکه!
زه روغه یم، ته څنګه یې!^(۱)

۴/۲/۱۳۲۱

(۱) سیلي، ۱۳۲۸ کال، د افغانستان د ليکوالو انجمن، ۷۲-۷۱ مخونه

علي گل پيوند

د پېړۍ گاليله

ما پخپلو سترگو وليد
هم هغه و
ببر سرگړېوان خيړلی
لاس او پښو کې زنځيرونه
خوپاگانو يې خندلې
ويلې دا !
دالپونۍ دۍ

پرېږدئ پرېږدئ چې ګونډه شي
په درنو درنو ورنونو
خو ده !
ده د ځمکې غوږ کې ((هو)) کره
درته نه مې ويلې ګرانې !
ودې نه لیده څه وشو !
څه ! ته څه ! لنډه لارې
((که زه وم که نه وم نه وم)).^(۱)

(۱) جرګه مجله، ۱۳۲۸ کال، ۲ کتبه، ۴۹ مخ

علي گل پيوند

غوټه ونه

زما نيکه کيسه کوله
ويل دا لويه ونه گوري
چي تري لاندې شنه وياله ځي
دا سپري د بري وينې
د درنو ناستو وستل دی
د جرگو مرکو ځای دی
په پېرو پېرو کلونه
که به چا زموږ په سيمه
که به چا زموږ په خاوره
که به چا زموږ په لره

که به چا ز مور په بره
د تېري لاس اوږدولو
يا به يې شرم جوړولو
وو تاوده به وستلونه
زما ياد دي بچي دلته
ددې غټې ونې لاندې
دغه ځمکه زوښېدلې
سره ټول وو ولسونه
چې څه تره دلته وشي
(هو) پې وشي د سپينږيرو
د خداي زور د خلکو زور شي
سا او وينې شي د نرو
کاشکې دې کيسې کولې
څه يې ويلې له پخوانه
چې په ((گنه)) کې يادېږي
د وياړونو له انسانه.^(۱)

(۱) پاړسي، ۱۳۲۸ز کال، د اطلاعاتو او کلتور وزارت، ۳۹، ۳۸ مخونه

عبدالمالک بېکسيار

غزل

چې يې په سترگو کې ښکاره نه شولې
پوه شوم ارمانه چې پوره نه شولې
خيال مې د عشق ښکلی جهان په څه شو
اشنا چې ته په کې د پره نه شولې
يا خو څه شوي يا څه کېږي گلې
نن په گودر خوره وړه نه شولې
که پښتو وي راکې نو بس دی همدا
ما چې دروکاته، ته سره نه شولې
دا خو پښتو مغله نه ده پاتې!
پښتون دې خرڅ کړ غره نه شولې
ستا په ښايسته څمارو سترگو مې څه
د بېکسيار په ننداره نه شولې.^(۱)

(۱) د نظر په توګو له ناچاپه شعري مجموعې څخه.

عبدالمالک بېکسيار

د زهرو پيالې

پرون مې بيا ،
د خپلې مينې په سپېره هديره
ستا د شهيدو وعدو ،
د شناختو څنگ ته په شېبو وژړل

او د گودر خوا کې د وچې ونې
چې د چو غکو په بدل کې يې اوس ،
په وچو پاڼو کې ساکنو خپلې ځالې کړي
د اوښکو سيند کړ جاري

شېبې مې
يو بل پسې ، لکه د زهرو پيالې
ستا په ترخو يادو کې
له ستونې تېرې کړلې.^(۱)

(۱) د نظريه څوک له ناچاپه شعري مجموعې څخه

عبدالملك بېكسيار

د نظر باران

راباندې بيا چې نن ازغي را اوري
د چا نظر مې په زړه ګي را اوري

اوس مې د اوبنکو چاره ګرانه شوله
لکه بهاران د پسرلي را اوري
نامردي څنګه دې بېرې شوې پر ځای
چې اشنایي مې په تندي را اوري
شيخه مهربانه سر را پورته نه کړې
د ګودر خوا کې شنه منګي را اوري

پر بېكسيار غريب اسرو اسرو کې
د گل پر ځای همېش ازغي را اوري^(۱)

(۱) د نظر په توګه له ناچاپه شعري مجموعې څخه

عارف خزان

د تبغونو لو

نه...!

هېڅکله ذهن مې دا نه قبلوي
باور مې هم داسې منلی نه شي
چې ددې واک د پاسه
د پښ دوکان کې هډو
د کر لپاره سپاره نه جوړېږي
لکه چې گرم نه يممه!
زه د رښتيا له خنډ نه
په خپلو دواړو غبرگو سترگو وينم

چې پښ په بېړه، بېړه

د تسپارونو پرځای

دلته د کر، کیلي، باران موسم کې

د شنو تبغونو د رېبلو او د ((لو)) لپاره

له سړي او سپنې نه ((لور)) جوړوي

او په ((لوگرو)) یې ارزانه پلوري.

۳۱/۴/۱۳۶۶

کابل

عارف خزان

د حجرو شهادت

زموږ د کلي له سپېږو نغرونه
نور د اورونو لوگي
لکه بيرغ چېرته د بام د پاسه نه رپېږي
د چينو سترگي د حجرو د شهادت په وير کې
له ډېره غمه ږنډې شوي او ښکې نه تويوي
او کلي کوز له پاسه
جوړ د بادونو د مارانو د نڅا جشن ته
په ډېر هيبت
کنډر،
کنډر
ولاړ دی.

۲۸/۷/۱۳۲۸

کابل

عبدالباري جهاني

اوبنکې

څه تودې تروې اوبه دي
د گربوان پر لور بهېږي
ابدي سکون ته درومي
له ژوندۍ سترگې بېلېږي

له هر څاڅکي سره مله وي
د مرموز جهان غېږونه
پراشنا لار وراخلي
نابلده قدمونه.

د کمزورې دنیا ژبه
د قدرت پښو ته ورلو پېري
د احساس بیده نغمه ده
په بانو غږول کېږي

دا شریکه ګونګۍ ژبه
هرې سترګې ته اشنا ده
دا د هرې مینې کور دی
دا د هر نفرت غوغا ده.^(۱)

(۱) له ورکې مینې څخه، ۸۲ مخ، ۱۹۷۹ م کال.

عبدالهادي هادي

غزل

دلته وينې هلته وينې ټول وطن زخمي زخمي شو
د گلابو پانې ژاړې چې گلشن زخمي زخمي شو
د وبا استازی گرځي پرې کوي مری د حسن
د سپرلو ابی شوه بوره هر چمن زخمي زخمي شو
له اسمانه راوړېږي دالله (ج) د غضب کاني
سمن سرورته نیولی نسترن زخمي زخمي شو
پسرلی نه و وبا و چې هر باغ کې یې پل کېښود
هره ونه هریو گل او هر سمن زخمي زخمي شو
هادي اوس یې نو غمونه ښه په خلاصه ټنډه گاله
دا خو ستاسو لېونتوب و چې هر تن زخمي زخمي شو.

۳۰/۲/۱۳۲۹

کابل

عبدالهادي هادي

غزل

وخته کوخه کې وو هر لور لېوني
اوس مو دېره شولوپه کور لېوني

که یې هر خو سرونه پرېکړه جابر
گوره چې زېږي نوي نور لېوني

خدايه! محفل ورځنې تش شوخه له
شېري مالت نه په هر تور لېوني

هغه د قيس د مدرسې طالبان
دلته ژوندي شولوپه گور لېوني

هادي هغو پورې به ژاړو موږه
چې څو يادېږي دا څلور لېوني

فضل الهي گران

د رڼا نيا لگي

هره خوا جان او جانان دی کوه طور دی کوه طور دی
يو بې حده خوږ جهان دی کوه طور دی کوه طور دی

عشق او وجد دی مستي ده د انوارو دنيا گي ده
چې موسی ورته حيران دی کوه طور دی کوه طور دی

تجلي مې د جانان دي ددې زړه د عرش له پاسه
مينه مينه کن فکان دی کوه طور دی کوه طور دی

ستاد وحي نه قربان شم ای د عقل جبرائيله!
لږ خو وگوره توپان دی کوه طور دی کوه طور دی

میخواره مجنونان واپه یوله مخې میزوبان شوه
اوس د مینې امتحان دی کوه طور دی کوه طور دی

دې سرکش ناري جهان ته د مهدي وتل په کار دي
خه بنایسته نوري ارمان دی کوه طور دی کوه طور دی

چا ویل چې د گران شعر را پرېوتی له اسمانه؟!
گرانه ستاز په خراغان دی کوه طور دی کوه طور دی

۱۳/۲/۱۳۲۹

فضل الهي گران

ژوبل دردونه

اوبنکو کي د چغو تندرونه ويښولی شم
سترگونه د کړيکو ټول خوبونه تښتولی شم

وينې، وينې چغې د شپېو مې ژوبلوي مدام
چغې د قلم نه لکه وينې غورځولی شم

ته که چاودې پوندې او شکېدلی گربوان نه گورې
زه ژوبل دردونه د چا کله هېرولی شم

دا بېر سرونه وچې شونډې او زخمي هيلې
تل د عاطفې په نرمه غېږه کې نيولې شم

سوزند فريادونه او ويرونه شول لمبه لمبه
ژوند د بې احساسو په لمبو کې سوزولې شم

ټول گلان د چغو په وړيل کې د خوږې مينې
ډېر په مينه مينه لکه پېغلې زنگولې شم

ونځوه گرانه په غزل کې اورنۍ چغې
ژوبل اميدونه په نغمو ټکورولې شم^(۱)

(۱) د هيلو گوردونه، ۱۳۲۵ ل کال، د ليکوالو اتحاديه، امخ

فاروق فردا

د نور وږی

راشه زما،
د سوځېدلو امیدونو،
د باغچې
مړ او غوټیو باندې
د خپلو سترگو د موسکاوو
د عطرونو پرځې
په شېبو وورو
چې مې د هیلو گلان
د نور د وږو
نوراني لارو کې

د غورېدو په خاطر
ستا د موسکاوو سپینې لارې څاري
راشه زما،
غېږه کې وغورېږه.
هرمازیگر
د لمر د شونډو په رنگ
د سره شفق په مخملینه پاڼه
ستا د بدن پرتابلو
د خپلې مینې انځورونو سره لوبې کوم
ستا د تابلو په غنمرگ بستر کې
ستا پر ورېښمینو مړوندونو باندې
د ستا د زلفو د عطرونو شال پر سر غورېوم.

۱۳۲۸ل کال، سلواغه

فاروق فردا

د ځنگل جنازه

دا راټول شوي لوگي
پر خپلو سټرو اوږو
غواړي زموږ د کليوالو د ځنگل جنازه يوسي چېرې؟
د تورو ورېځو شاته،
هلته چې ستوري د سپوږمۍ کاله کې
نور د ځنگل د شينکو ونو د شنو پاڼو شنه بويونه اورېدلی نه شي
اسمان نو چاته غوړوي لمنه؟
دا لمر ليدی شې که نه؟
په خپلو سپينو وړانگو؟
د کومې مينې مرثيې غږوې؟
توټکې زېږی د سپرلي راکوي
خولا په شونډو کې يې
مات شوي نه دي د سکوت مېړونه.

پروین فیض زاده ملال

پردی ساقی

کوڅه هغه ده خو صنم نه شته
د زړه پرهرته مې ملهم نه شته
رانجه ژړېږي د بنو پر څوکو
چې د جانان مې پرې قدم نه شته
د شونډو پانې شولې ترمې ترمې
ساقی پردی، دی څه یې غم نه شته
سپوږمۍ غمجنه شوه پر بام نه راځي
د ځلېدلو یې پرتم نه شته
کږه وږه لکه د څانګې شومه
سپړلی بیده د وږو دم نه شته.^(۱)

۱۳/۵/۱۳۲۷

(۱) ژوندون مجله، ۱۳۲۷ل کال، ۴۴-۴۵ ختیځ

صفیه صدیقی

د محبت گلونه

ما د الفت ځولۍ ځولۍ گلونه
د عقیدت له باغه بیا راوړي
بیا مې گېډۍ جوړې د سرو گلو کرې
ستا په پټکي په خپل وړبل کې یې ږدم
پاتې گلونه به غونچې غونچې کړو
د چا په دواړو پښو کې د دې غونچو گېډۍ گېډۍ به کېږدو
بیا به په گډه ورشو
هغه مالي ته چې گلونه کړي
د همدردۍ او وفاد صداقت او مینې
خواره تخمونه کړي
مور به په گډه ورته سلام ووايو
ته د پټکي گلونه زه د وړبل گلونه
سره جوړه به یې کړو

د زړه له کومې به یې د هغه پښو کې کېږدو
بیا ورته وښه وایو
مالي گلونه کره په هغو زړونو کې چې
د شاپو دښتو په شان وچې سپرې پرته دي
ددغو کلکو زړونو ددې سپرو ډاگونو
هوا بدله کره ته فضا بدله کره ته
ورته رڼا وښه د رنګارنګ گلونو
بیا به په ډېره مینه
د هغو زړونو شاپو دښتو نه به
د محبت له ولې اوبه په لپو راوړو
بیابه خړوب شي هغه
په کې به وټو کېږي د محبت گلونه.^(۱)

۹/۵/۱۳۲۵

(۱) لومړنۍ، ۱۳۲۷ کال، د لیکوالو انجمن، ۹-۸ مخونه

صفیه صدیقی

د حقیقت ډولۍ

سترگې مې ستا د سترگو
د شنه اسمان په زړه کې
د وفا ستوری گوري
زما د سترگو زړه کې
د امیدونو غوټۍ
په نڅېدلو شولې
د شنه اسمان په شاوخوا سیمو کې
غمازي ورېځې راغلې
خو د باران پلمه شوه جوړه ورته
زما له سوي زړه نه

يوه سيلۍ پاڅېده
لاړله نېغه د اسمان زړه ته ورننوته
خو بيا يې وليدله چې
نرۍ، نرۍ باران راوورېده
هغه گلبوتي د غوتۍ شول خړوب
گلان يې وسپړېدل
بيا د خيالو ناوې مې
د حقيقت ډولۍ کې
د واقعيت لويې وراوې سره
د نوي ژوند په کاله ننوته.^(۱)

تاج محمد ياري

غزل

زما د اوښکود محل خمونه مه ماتوه
د غم فناد ميکدي جامونه مه ماتوه

گوره ټوټې به يې ونه نيسي کوشپرد عذر
په سرو منگولو کې نيولي زړونه مه ماتوه
پر پرده مالي چې لږد گلونداره وکړمه
د زړه په سر کې مې اغزي غمونه مه ماتوه
د ښه نظر په خاطر تل درځي د سر په سترگو
د هيلو بن کې د احساس ښاخونه مه ماتوه

ماته ښې يادې دي (ياري) ستا ټولې کړې وعدې
په يارانه کې دې هېڅ وخت لوزونه مه ماتوه

زرین انځور د هېواد ځوان نوښتگر لیکوال دی. سره له دې چې د لیکوالۍ زیاته برخه یې پر کره کتنې، کیسه لیکنې او خپرنې متمرکزه ده، خو په وروستۍ لسيزه کې یې زموږ شعر ته د یادونې وړ خدمت کړی دی او کله کله شعر هم لیکي، دلته یې یو ټوټه شعر ددغې مجموعې د ښه اختتام لپاره راوړو.

ټولو ته په مینه

زرین انځور

مخه ښه

یوه شپبه ده

عجیبه نه ده، یو غزل د جدایی دی

یو غمگین شانت پرم دی

عجیبه ده،

را وړېږي د وصال له شنه اسمانه تندرینه

او لگېږي،

پرې لگېږي د مینو ټول ناخواله امیدونه

خدایه خیر کړې، خدایه خیر کړې

یوه شپبه ده،

شپبه نه ده، د یو عمر پیلامه ده

یو عجب ټکی د کرنې

ورپسې بله ليکلي
خو لوستل ددغي کړنې
لایې بله تماشه ده
هلته پته

د سرسام زمان د پاهو هديره ده
بې لوستلو ډېرې پاتې
ناليکلي ډېر سپينې، سپينې پانې
دا شېبه، داسې شېبه ده
شېبه نه ده هديره د يو ارمان ده
زما دا شېبه ناخوښه، دا عجيبه شان لحظه ده
لکه تي خور ماشوم جدا چې شي په زور د مور له تي نه
او رباب يو څوک راغلا کړي د ادم له خوږې غېږې
او يا لاره ترې درخو شي، منډه وکړي
يا دنيا خوږه کيسه لا ختمه نه وي
چې بې ژبه ورگونگۍ شي
هر څه پاتې شي نيمگړي
يا يو خوار د بودۍ زوی وي
يو مين وي
يوه ناوې بې په مينه وي راوړې
لایې لاس نه وي وروړې

چې له خوب څخه راوینس شي
رنگه بنگه يې دنيا شي د خيالونو
دا شېبه داسې شېبه ده
د گونگي رباب نغمه ده
د بودی شېبې اسره ده
چې پرته وي ځنکدن ته
يوه رنگه شان لحظه ده
چې خبره په کې نه شته
خوله ورايه
د يولاس يو اشاره ده
خدايه خير کړې!
خدايه خير کړې!

۲۵/۵/۱۳۲۸

د محمد اسماعيل يون لنډه پېژندنه

محمد اسماعيل

يونس د حاجي

محمد خان زوى

پر ۱۳۴۶ل کال،

د لغمان ولايت د

الينگار

ولسوالۍ

دنيازيو په يوې

روښنفکرې

کورنۍ کې

زېږېدلى دى.

لومړنۍ زده کړې يې د الينگار ولسوالۍ د سلينگار په لومړني
ښوونځي کې سرته رسولي دي، تر هغه وروسته کابل ته راغى او
په خوشال خان لېسه کې شامل شو. پر ۱۳۶۶ل کال له نوموړې لېسې
څخه په دويم نومره بريالى او پر ۱۳۶۷ل کال د کابل پوهنتون د ژبو
او ادبياتو پوهنځي د پښتو څانگې محصل شو. پر ۱۳۷۰ل کال له
نوموړې څانگې څخه اول نومره بريالى او پر همدې کال بېرته
د پښتو څانگې د کدر غړى شو. پر ۱۳۸۵ل کال په نوموړې څانگه

کې د ماسترۍ دوره پیل شوه، یون په ډېر ښه او بريالي ډول دا دوره پایته ورسوله.

محمد اسمعیل یون له ۱۳۷۰ل کال څخه بیا تر ننه پورې د کابل پوهنتون د ژبو او ادبیاتو پوهنځي تدریسي غړی او د (پوهندوی) علمي پورې ته رسېدلی دی، پر استادۍ سربېره، استاد یون د ((کابل پوهنتون))، ((هیلې)) او ((شمشاد)) مجلو د چلوونکي دنده هم په ښه ډول ترسره کړې ده. په پېښور کې د چاپېدونکې ((معارف)) مجلې کتونکی غړی هم و. همدارنگه د یو شمېر نورو چاپي خپرونو هم کار هم پاتې شوی دی.

استاد یون پر ۱۳۸۱ل کال، په جلال اباد کې بېړنۍ لویې جرگې ته د ختیزو ولایتونو د انتخاباتو د دفتر مشر شو، ددې جرگې لپاره تر ټاکنو وروسته د جرگې غړی، بیاد جرگې د غړو له خوا د بېړنۍ لویې جرگې د لومړي منشي په توګه انتخاب شو. استاد یون په دې جرګه کې تر خپل وروستي وسته خپل ملي او تاریخي مسولیت ادا کړ او د هېواد د ښمنه عناصرو د توطیو مخه یې ونیوله.

تر دې جرگې وروسته، کله چې د افغانستان د اساسي قانون د تدوین بهیر پیل شو، نو استاد یون بیا ددې بهیر لپاره د ختیزو ولایتونو د دارالانشاد دفتر مشر وټاکل شو. په ختیزو ولایتونو کې د اساسي قانون د لویې جرگې لپاره انتخابات هم د همدې دفتر له

خوا ترسره شول. استاد یون د اساسي قانون د تصویب په لویه جرگه کې د نوموړې جرگې د دارالانشاد غړي په توګه خپل فعال رول ادا کړ. ټاکل شوې وه، استاد یون په ختیزو ولایتونو کې د افغانستان د جمهوري ریاست لپاره د عمومي ټاکنو د دفتر مسول شي، خو په کابل کې د لویو جنگسالارانو او ځینو تنظیمي مشرانو له خوا پر حکومت او ملګرو ملتونو د زیات فشار له امله له کاره ګوښه شو. ملګرو ملتونو (UNAMA) استاد یون ته وړاندیز وکړ، چې په کابل کې به تردې لوړه دنده دروسپارو، خو استاد یون ونه منله او خپلې استادۍ ته یې دوام ورکړ.

درې کاله وروسته یې د ځینو ملګرو په زیات ټینګار او غوښتنه، د جمهوري ریاست د ملي امنیت شورا په دفتر کې د فرهنګي چارو د ریاست دنده ومنله او په کابل پوهنتون کې پر استادۍ سربېره لا تر اوسه دا دنده پرمخ وړي. استاد یون پر ۱۳۸۵ ل کال د افغانستان او پاکستان د امن ګډې جرگې لپاره د افغانستان له خوا د منشي په توګه غوره شو او دا دنده یې هم په ښه ډول ترسره کړه.

استاد یون د خپلواک لیکوال په توګه په تېرو شلو کلونو کې ګڼ شمېر فرهنګي او ټولنیز خدمتونه ترسره کړي، په ګڼو چاپي، راډیويي او ټلويزیوني مرکو کې یې د واقعیتونو او حقایقو د څرګند بیان له امله د خلکو په زړونو کې ځای نیولی دی. که څه هم

ډېر خلک د يون ليکنې، مرکې او نظريات خونښوي، خو يو شمېر داسې خلک هم شته، چې د يون سرسختي مخالفين دي. د هغه ملي او گټورو نظرياتو ته هم غلط رنگ او تعبير ورکوي، دا ډول اشخاص، چې اکثره يې زورواکي او د سياسي ډلو ټپلو غړي او مشران دي، د استاد يون نظريات خپلو شخصي او تنظيمي گټو ته خطر بولي، نو ځکه يې په ټينگه مخالفت کوي. زه ددې شاهد یم، هر کله چې يون کومه ليکنه او مرکه کړې، نو دده پروړاندې يې مثبت او منفي غبرگونونه دواړه راپارولي دي، منفي غبرگونونه اکثره وخت د هغو اشخاصو او ډلو له خوا وي، چې په تېر کړکېچن سياسي بهير کې يې ډېرې نامشروع گټې ترلاسه کړي او ځانونه يې مطرح کړي دي.

مثبت غبرگونونه اکثره د ولس د مشرانو، روښنفکرانو او نورو مخورو له خوا وي، خو استاد يون په دغسې سختو اغزنو او تنگو شرايطو کې بيا هم خپل فرهنگي، سياسي او ټولنيز کار ته دوام ورکوي.

دا اوسنی فرهنگي کار، چې تاسو يې اوس په مسلسل ډول گورئ، دا د تېرو شلو کلونو کارونه دي، چې له تېريو نيم کال راهيسې پرې په منظم ډول کار شوی، او ډل شوي او دادی ستاسو مخې ته ايښودل کېږي، په داسې يو دولتي دفتر کې چې بوختياوې په کې

ډېرې وي، د منظم او ستر فرهنگي کار سرته رسول اسانه کار نه دی استاد يون پر خپلو فرهنگي کارونو سربېره د گڼو فرهنگي ټولنو د غړي، همکار او موسس غړي په توگه هم خپل فرهنگي رول ادا کړی، په پېښور کې يې د دوو المان مېشتو فرهنگي ټولنو (د افغانستان د کلتوري ودې ټولنې) او (د پښتني فرهنگ د ودې پراختيا ټولنې) د همکار په توگه د بېلابېلو ليکوالو په لسگونو اشار، ايډيټ او چاپ کړي دي. دغه راز يې په سلگونو کورنيو مشاعرو، ادبي غونډو او سيمينارونو کې ونډه اخيسته ده، خپله يې هم په لسگونو مشاعرې، سيمينارونه او علمي ورکشاپونه جوړ کړي دي.

سربېره پردې، په يوزيات شمېر، ملي او نړيوالو کنفرانسونو کې يې په ښه ډول د خپل هېواد استازي کړي ده. دلته به يې د اشارو يادونه وکړو:

اشار

الف- پنځونې:

کتاب نوم	خرنگوالي	چاپکال
• متکور	لومړۍ شعري ټولگه	دويم ۱۳۸۷
• په اوروونو کې سندرې	دويمه شعري ټولگه	دويم ۱۳۸۷
- ب- راټولونې:

- هیلې ګډه شعري ټولګه دویم ۱۳۸۷
- نیمګړي ارمانونه د حیران شعري ټولګه دویم ۱۳۸۷
- د لوونو فصل ګډه شعري ټولګه دویم ۱۳۸۷
- د نازوانا یاد د سیمینارد لیکنو ټولګه دویم ۱۳۸۷
- داستاد الفت نثري کلیات داستاد الفت نثرونه درېیم ۱۳۸۷
- سیندونه هم مري د اسحق تنګیال شعري منتخبات دویم ۱۳۸۷

ج- ژباړنې:

- د ټولنپوهنې له نظره: په افغانستان کې د واک جوړښتونه
- د پوهنوال روستار تره کي اثر دویم ۱۳۸۷
- د افغانستان فرهنګي میراثونو ته یوه کتنه
- د نینسي دوپرې اثر دویم ۱۳۸۷
- په افغانستان کې د جګړې جنایتکارانو محاکمه
- د پوهنوال روستار تره کی اثر دویم ۱۳۸۷

د- یونلیکني:

- د اماراتو سفر د اماراتو یونلیک دویم ۱۳۸۷
- که یون دی یون دی د اروپا یونلیک لومړی ۱۳۸۷
- د پښتیاګون ترخڼو د امریکا یونلیک لومړی ۱۳۸۷

ه- خپرنې او شننې:

- د محمد گل خان مومند اند و ژوند ته یوه لنډه کتنه دویم ۱۳۸۷
- استاد زیار د پښتني فرهنګ یو ځلاند ستوری دویم ۱۳۸۷
- د کابل پوهنتون د ادبیاتو پوهنځي پښتو کتابښود دویم ۱۳۸۷
- د افغانستان فرهنګ ته اوښتي زیانونه دویم ۱۳۸۷
- د پښتو شعر هندسي جوړښت شپږم ۱۳۸۷

- له افغانستانه د مسلکي کادرونو د فرار عوامل دویم ۱۳۸۷
 - ساینسي پرمختیاوې دویم ۱۳۸۷
 - بېړنۍ لویه جرگه ولسواکي او زورواکي دویم ۱۳۸۷
 - انډیال خوشال لومړی ۱۳۸۷
 - هیله د خپلو سريزو په لمن کې لومړی ۱۳۸۷
 - کلتوري یون لومړی ۱۳۸۷
 - فرهنګي فقر لومړی ۱۳۸۷
 - مرکه او مرکې لومړی ۱۳۸۷
 - خوشال په خپل ایډیال لومړی ۱۳۸۷
 - د کتابونو په وېږمو کې لومړی ۱۳۸۷
 - افغانستان په سیاسي کړلېچ کې لومړی ۱۳۸۷
 - پښتو لیکنی سمون لومړی ۱۳۸۷
 - اوسنۍ رسنۍ لومړی ۱۳۸۷
 - که نړیوال ماته وخوري؟ لومړی ۱۳۸۷
- خداى (ج) دې استاد یون ته ډېر عمر ورکړي او جرئت دې ورته هم
تاند لري، الله (ج) دې دی له هر ډول بدو بلاوو وژغوري، په
 فرهنګي کارو زیار کې ورته دنور زغم او اوسېلې هیله لرم
په درناوي
وفا الرحمن وفا
کابل-افغانستان

DəLawuno Fasəl

(The season of Reaping)

The collection of Pashto Poems

Collected
By:
M. Ismael yoon

ISBN 978-9936-500-02-0

د خپرونو لړ: (۳)

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library